

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 kwietnia 2021 r. Sąd Rejonowy Szczecin–Centrum w Szczecinie:

I. oddalił powództwo,

II. odstąpił od obciążania powoda kosztami procesu,

III. przyznał od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Szczecin–Centrum w Szczecinie – adwokatowi M. K. kwotę 2952 zł, w tym podatek VAT, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu.

Powyższe orzeczenie sąd rejonowy oparł na ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych zawartych w sporządzonym do niego uzasadnieniu, znajdującym się na k. 217 – 220 akt sprawy.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód zaskarżając go w części, tj. w zakresie punktu I. w całości. Orzeczeniu w zaskarżonej części apelujący zarzucił naruszenie:

- 1) prawa materialnego tj. art. 24 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że nie doszło do naruszenia dobra osobistego powoda;
- 2) przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów oraz brak wszechstronnego rozważenia zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a wyrażające się w przyjęciu, że:
 - a) powód nie wykazał aby doszło do naruszenia jego dobra osobistego,
 - b) eksponowanie przez powoda pogorszenia się stanu zdrowia psychicznego powoda nie znajduje odzwierciedlenia w materiale dowodowym albowiem nie został przeprowadzony dowód z opinii biegłego,
 - c) powód nie udowodnił zakresu i rozmiaru szkody;
- 3) przepisów postępowania w postaci art. 233 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów w zakresie w jakim odmówił waloru wiarygodności zeznaniom powoda wskazującym na zły stan techniczny celi, w której doszło do oderwania części sufitu.

Mając na uwadze powyższe zarzuty apelujący wniósł o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwot w wysokości 35.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz zapłatę przez pozwanego na rzecz (...) nr (...) w S. kwoty 2.500,00 zł oraz na rzecz (...) Oddziału (...) Polskiego Czerwonego Krzyża kwoty 2.500,00 zł,
- 2) rozpoznanie sprawy na rozprawie zgodnie z art. 374 k.p.c.,
- 3) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania za obie instancje, wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych,
- 4) zwrot kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu, oświadczając, że koszty te nie zostały pokryte ani w całości, ani z żadnej części.

W uzasadnieniu apelacji powód rozwinął sformułowane jak wyżej zarzuty apelacyjne.

Odpowiedź na apelację złożył pozwany domagając się jej oddalenia w całości oraz zasądzenia od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się częściowo zasadna.

Wspomnieć na wstępie trzeba, że w niniejszej sprawie powód domagał się zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych. Powód podnosił, iż pomimo informowania pozwanego o złym stanie technicznym sufitu, w celi w której był osadzony, a mianowicie dostrzegalnych uszkodzeniach tynku, pozwany nie podjął żadnych działań naprawczych. W konsekwencji w nocy 23 sierpnia 2018 r., doszło do zdarzenia polegającego na odpadnięciu z sufitu fragmentu tynku. Zdarzenie to doprowadziło do naruszenia dóbr osobistych powoda takich jak zdrowie, a nawet życie. Podstawę prawną tak zgłoszonego powództwa stanowiły zatem przepisy art. 417 k.c. w zw. z art. 448 k.c. w zw. z art. 23 i 24 k.c.

Wyjaśnić trzeba, że odpowiedzialność przewidziana w art. 417 k.c. jest odpowiedzialnością za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie „przy wykonywaniu władzy publicznej”. Nie ulega wątpliwości, że wykonywanie kary pozbawienia wolności jest wykonywaniem władzy publicznej w rozumieniu powyższego przepisu, albowiem działalność ta nie należy do sfery aktywności innych podmiotów, zaś stosunki pomiędzy skazanym a służbą penitencjarną nie opierają się na zasadzie równorzędności. Podstawową przesłanką odpowiedzialności z art. 417 k.c. jest szkoda, przy czym pojęcie szkody obejmuje uszczerbek zarówno w dobrach majątkowych, jak i w przypadkach określonych w ustawie - w dobrach niemajątkowych. Możliwość domagania się naprawienia szkody niemajątkowej przewiduje m.in. art. 448 k.c., który stanowi, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Przepis art. 445 § 3 stosuje się. Zauważyć trzeba, że przepis art. 448 k.c. jest ściśle związany z przepisami art. 23 i 24 k.c. Stosownie do dyspozycji art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Zgodnie natomiast z art. 24 § 1 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie.

Przesłanką odpowiedzialności za naruszenie dobra osobistego jest zatem bezprawność działania, przez którą rozumie się działanie (zaniechanie) sprzeczne z porządkiem prawnym bądź zasadami współżycia społecznego. Art. 24 k.c. przewiduje domniemanie bezprawności działania naruszającego dobro osobiste, co powoduje, że na nim spoczywa ciężar wykazania, iż jego działanie nie było bezprawne. Nadto przesłanką odpowiedzialności z tytułu naruszenia dóbr osobistych w świetle powołanych przepisów jest istnienie poniesionego uszczerbku w wyniku naruszenia dobra osobistego oraz istnienie adekwatnego związku przyczynowego w rozumieniu art. 361 §1 k.c. pomiędzy bezprawnym naruszeniem dóbr osobistych, a wskazywaną szkodą (krzywdą). Zaznaczyć przy tym trzeba, że istnienie dobra osobistego i fakt jego naruszenia, a także fakt wystąpienia szkody (krzywdy) i jej zakresu winien wykazać powód zgodnie z regułą rozkładu ciężaru dowodu wynikającą z art. 6 k.c., zaś na pozwanym spoczywa ciężar wykazania, że nie działał bezprawnie.

Ocena, czy doszło do naruszenia dóbr osobistych musi być dokonana przy stosowaniu kryteriów obiektywnych. Naturę i granice poszczególnych dóbr osobistych wyznaczają bowiem przeważające w danym społeczeństwie zapatrywania prawne, moralne i obyczajowe. Dokonując oceny, czy dane zachowanie stanowi naruszenie dobra osobistego osoby trzeciej należy więc odwoływać się do poglądów panujących w społeczeństwie, posługiwać się abstrakcyjnym wzorcem "przeciętnego obywatela", nie zaś opierać się jedynie na jednostkowych i subiektywnych z natury rzeczy odczuciach i przeżyciach poszczególnych osób, w tym samego sprawcy i pokrzywdzonego. Kryteria oceny naruszenia muszą być poddane obiektywizacji, trzeba w tym zakresie uwzględnić odczucia szerszego grona uczestników i powszechnie przyjmowane, a zasługujące na akceptację normy postępowania, w tym normy obyczajowe i zwyczajowe. Sąd winien ocenić, czy na skutek działania osoby, przeciwko której skierowane jest roszczenie powód miał wystarczającą podstawę

do negatywnych odczuć, przy uwzględnieniu nie tylko jego osobistych przeżyć, ale także przeciętnej, obiektywnej reakcji innych osób. Ocena, czy w konkretnej sytuacji naruszenie określonych dóbr osobistych rzeczywiście nastąpiło nie może być dokonywana według miary indywidualnej wrażliwości zainteresowanego. Obiektywne kryteria, to oceny społeczne, wynikające z istniejącej świadomości prawnej, zasad współżycia społecznego, norm moralnych, uwzględniające typowe, najczęściej spotykane reakcje (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 25 kwietnia 2018 r., I ACa 979/17).

Mając na względzie powyższe sąd okręgowy uznał, iż przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało, iż na skutek niezapewnienia powodowi odpowiednich, bezpiecznych warunków odbywania kary doszło do naruszenia jego dobra osobistego jakim jest zdrowie. Powód sprostał bowiem ciężącemu na nim obowiązkom dowodowym i wykazał powołane wyżej przesłanki odpowiedzialności za naruszenie dobra osobistego, pozwany natomiast nie wykazał okoliczności przemawiających za zwolnieniem go z ponoszenia tej odpowiedzialności, a więc iż dopełnił swych obowiązków w zakresie utrzymania celi w należyтым stanie, tak by jej użytkowanie nie zagrażało bezpieczeństwu i zdrowiu przebywających w niej osób. Wskazać tu można, iż obowiązek utrzymania budynku, w tym pomieszczeń się w nim znajdujących, w należyтым stanie wysłowiony został już w ogólnym przepisie art. 61 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane.

W niniejszej sprawie okolicznością bezsporną było, iż w nocy 23 sierpnia 2018 r. w celi, w której przebywał powód doszło do oderwania się fragmentu tynku z sufitu, a w oparciu o dowody przeprowadzone w sprawie słusznie sąd pierwszej instancji przyjął, iż powód już przed tym zdarzeniem zgłaszał pozwanemu swoje uwagi co do stanu sufitu i związanego z tym zagrożenia, o czym świadczą zeznania powoda wraz z treścią pisma powoda opatrzono datą 9 sierpnia 2018 r., w zestawieniu z zeznaniami świadków o licznych składaniu skarg przez powoda oraz o sposobach takiego zgłoszenia. Ocena zgromadzonego w sprawie w tym zakresie materiału dowodowego nie budzi zastrzeżeń sąd drugiej instancji, albowiem nie narusza kryteriów swobodnej oceny dowodów określonych art. 233 §1 k.p.c. Zdaniem sądu drugiej instancji zaniedbania pracowników pozwanego w zakresie sprawdzenia stanu sufitu w celi oraz utrzymania go w należyтым stanie zapewniającym bezpieczeństwo osobom w celi przebywającym doprowadziło do naruszenia dobra osobistego powoda jakim jest zdrowie. Powód w swoich zeznaniach wskazywał, iż „miałem lęki z powodu tego sufitu, ciągle teraz się rozglądam, czy coś na mnie nie spadnie. (...) ja mam teraz odruch, że patrzę na sufit, to myślę, że coś spadnie” (k. 187 v.). Nadmienić można, iż pozwany przyznał powodowi w oparciu o zawartą ugodę odszkodowanie za uszkodzenie telewizora w wyniku odpadnięcia tynku z sufitu, co stanowi okoliczność przemawiającą za tym, iż dostrzegał swoje zaniedbania we wskazywanym zakresie. Zaznaczyć również należy, iż wskutek odpadnięcia tynku z sufitu w nocy 23 sierpnia 2018 r. powód nie doznał żadnych obrażeń fizycznych czy też rozstroju zdrowia, a zgłoszone powództwo wiązał wyłącznie z naruszeniem swoich dóbr osobistych stąd też niewłaściwym było wskazywanie w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia przez sąd pierwszej instancji na przepis art. 445 k.c.

W ocenie sądu okręgowego mając na względzie ujawnione okoliczności tej sprawy kierując się obiektywnymi kryteriami uznać należało, iż doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda na skutek zaniedbań pozwanego, a adekwatną do tego naruszenia kwotę zadośćuczynienia stanowić będzie kwota 1000 zł. Materiał dowody zgromadzony w sprawie nie przemawia za przyznaniem zadośćuczynienia w wyżej kwocie. Jak już wspomniano to powód powinien wykazać stosownie do art. 6 k.c. rozmiar doznanej krzywdy wskutek naruszenia dóbr osobistych. Powód jednak w tym postępowaniu poza złożonymi zeznaniami, w których wskazywał na występujące u niego lęki, korzystanie w okresie w którym zdarzenie miało miejsce z pomocy psychiatrycznej doraźnej, jak i przyjmowanie antydepresantów, nie przedłożył żadnych innych dowodów, które przemawiałyby za przyznaniem zadośćuczynienia w innej, wyższej wysokości i świadczyłyby o zakresie doznanego przez powoda uszczerbku wskutek naruszenia jego dóbr osobistych. Nie został również zawnioskowany wskazywany przez sąd pierwszej instancji dowód z opinii biegłego z zakresu psychiatrii.

Zaznaczyć trzeba, iż przy ocenie, jaka suma jest odpowiednia tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę spowodowaną naruszeniem dóbr osobistych, należy mieć na uwadze rodzaj dobra, które zostało naruszone oraz charakter, stopień nasilenia i czas trwania doznawania przez osobę, której dobro zostało naruszone, ujemnych przeżyć

psychicznych spowodowanych naruszeniem (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 23 października 2017 r., I ACa 308/17). Istotnym jest również, iż zadośćuczynienie mające spełniać funkcję kompensacyjną nie może stanowić źródła nieuzasadnionego wzbogacenia się osoby pokrzywdzonej.

W tym stanie rzeczy sąd okręgowy na podstawie art. 386 §1 k.p.c. zmienił zaskarżone apelacją rozstrzygnięcie zawarte w punkcie I. wyroku sądu rejonowego w ten sposób, iż przyznał powodowi od pozwanego tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych kwotę 1000 zł, a w pozostałym zakresie powództwo oddalił. Orzeczenie to zawarto w punkcie 1. sentencji niniejszego wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w punkcie 3. sentencji wyroku na podstawie art. 102 k.p.c. Żądanie powoda okazało się zasadne jedynie co do kwoty 1000 zł (powód domagał się łącznie zasądzenia od pozwanego 40 000 zł), co uzasadniało by obciążenie go obowiązkiem zwrotu całości kosztów poniesionych przez pozwanego stanowiących wynagrodzenie reprezentującego go radcy prawnego. Tym niemniej mając na uwadze charakter sprawy – uznanie żądania za słuszne co do zasady, sąd aby nie pomniejszać kwoty przyznanego zadośćuczynienia o powyższe koszty na zasadzie słuszności odstąpił od obciążania powoda od obowiązku ich zapłaty na rzecz pozwanego.

O kosztach nieuiszczonej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu orzeczono w punkcie 4. sentencji wyroku przyznając z tego tytułu adw. M. K. od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Szczecinie – kwotę 147,60 zł, w tym podatek VAT, ustaloną zgodnie z §16 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 14 ust. 1 pkt 26 w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, albowiem sprawa dotyczyła zadośćuczynienia związanego z warunkami wykonywania kary pozbawienia wolności.

Sędzia Karina Marczak

(...)

(...)

(...)

(...)

Dnia 12.04.2022r. K. Marczak